

عمومیتی اعتباریله فتونه دائر رساله ادبیه در

آیده درث کره اولدوق جمعه ايرتسي کونلری چیقار

پنانلی سید محمد سعید افندینک « بورنای » اطه
سنه دائر ویردیکی معلومات

(بورنای) اطهسی هند دکرند وخط استوا اوزرنده واقعدر
وفلنک جدیددن صکره کره ارضده بولنان اطه لک اک بیوکیدر
وتخمیناً بش التی ملیون نفوسی شاملدر .
اوروپالور بو اطهده (Borneo) بورنشو دیرلر فقط صحیفی
بالاده یازلدیغی وجهله بورنایدر .

بورنایده اویچ جنس اهالی وارددر بری (مالایو) و
(بوکیس) که عموماً اسلامدر اوچنجیسی (دایا) که مجوسی
اولوب یالکز بر مقداری اسلامدر .

التی حکومتده منقسم اولوب اول اصل بورنای حکومتی که
اک بیوکیدر وپایتختی اولان شهر دخی بو اسمدهدر الیوم
حکمداری سلطان عبد المؤمن نام ذاتدر که یک مسنددر نایا
(یونتیاناق) حکومتی که شمیدی حکمداری جبال الایل سلاله سندن
سلطان قدریدر نالیا (بوکیس) حکومتی که فی زمانه حکمداری
سلطان ابراهیمدر رابعاً (سنیاس) خامساً (بانجارماسین)
سادساً (کوتای) اولوب بو حکومتلرک جلهسی مالایو جنسندن

اسلامدر و بونلردن بورنای ایله بوکیس مستقل اولوب
دیگرلری هولانده دولته ویرکو ویرلر فقط امور داخله لرنده
استقلاللری واردر .

بورنای اطه سنده الماس چیقار برطاغ وار بو طاغ هر قدر
یونتیانا و بانجار ماسین حکومتلری داخلنده ایسه ده دیگر حکومتلرک
دخی بونده اراضیلری واردر جزیره ده التون و دمیر و طاش
مکوری معدنلری دخی چوقدر .

بورنایده بغدادی و شعیر اولیوب برنج دخی پک اذر عوم
اهالی (ساقو) اسمنده برنوع دقیق ایله تعیش ایدرلر و بودقیق
اور مانلرده کثرت اوزره بولنان بر اغاجک محصولدر . ساقو
اغاجلری خرما اغاجنه مشابه اولوب فقط اندن غایت جسمدر .
بدنی درت کئی انجق قوجاقلیه بیلور و بوی دخی اکا کوره
در . بو اغاجلردن حد کاله واصل اولنلر قطع اولنوب
بدنک ایچندن مأکول مذکور چیقاریلور .

بوکیس طاقه سنک کندویه مخصوص لسان و یازیلری واردر .
سلطانلرینک غریب بر عادتق اولوب شویله که یتشمش اولاد .
لرینه مقدار کافی سفینه و عسکر ویرلر و کوره یم سزی
شمیدن صکره قلیچکز اتمکیله پکینملی سکر دهرک خارجه
کوندرلر انلر دخی قورصانلق ایدرلر یا خود سوا حلدیه بعض
مملکتلر ضبط ایلرلر . بوکیسلر بو طریق ایله چوق ثروت
و مملکت قزانشلردر و حتی الیوم آچین و ملاقا و سلانکو
و جهر و دیگر بر چوق مملکتلرک حکمدارلری فی الاصل بوکیس
سلطانی خاندانه منسوبدرلر . بوکیسلور پک جسور و جنگاور
اولوب الیوم سلطانلرینک التی پک نظام عسکری دخی واردر .

بوکیس اهایسی اقایمک شدت حرارتی مناسبتیه علی العموم
 یجلاق کزوب یالکز ستر عورت ایدرلر چوجقلا ایچون بوکا
 دخی حاجت کورمزلا قیرلز قوجده واریجه قدر یالکز برال
 قدر شی ایله ستر عورت ایدوب اندن صکره ایکی یشتماله
 صارینورلر معتبران قیرلری عورت محالرینی التوندن معمول
 برلوحه ایله ستر ایدرلر.

بوکیسلر یونتیانا اهایسی کبی پک مهمانواز اولوب حتی
 مسافره جاریه دخی اهدا ایدرلر دایا طاقده سنه کلنجه بونلر
 اطهناک ایچرو طرفلرنده در وکندولرینه مخصوص دین ولسان
 وخطری واردد البسه کیرلر ایسده ذکور ونسارینک
 جسدلری اوزرینه اصلان وقیلان وییلان ودیگر بعض حیوانلر
 وچیچکار نقش ایدرلر وقولاقلرینه بیوک کویه طاقلرلر دایالر
 خانه لرینی ایرمق کنارنده قشله کبی غایت جسم ایرمق اوله رق
 اخشابدن بنا ایدوب برقریه خلق مجتمعا بویله برخانه ده ساکن
 اولورلر وصید وسانف الذکر ساقو ایله تعیش ایدرلر.

وچینلورلر کبی بلا استیبا قابل اکل اولان کافه حیواناتی یرلر.
 دایالر مستقل اولوب فقط ساحله کلدکلی وقت بوندقلری
 حکومته تابع اولورلر. خارجدن اوزرلرینه تجاوز وقوعنده
 خانه لرینی یاقوب ایچرو طرفلره چکیلورلر و بالجه اقوام وحشیه ناک
 عادت اوزره کندو بینلرنده جنک وجدال اکسک اولمز
 وسلاحلری اوق یای واغز توفنکیدر.

بو طاقده پک غدار اولوب دشمنلرندن اولدیره بیلدکلی
 ادملرک باشلرینی کسوب معرض افتخارده خانه لرنده دیوارلر
 اصارلر وارککلر حین تزوجلرنده قیرک اعتبارینه کوره مهر

پرنه بو باشلری ویررلر بناه علیه باش کسماش اولان ادم
 تاهل ایدمهز و باشلرک مغشوش اولوب اولماسنه پک دقت
 ایدرلر ایچلرندن بری حیلله کارلق ایتمک استیدرک اجایله اولمش
 بر ادمک باشنی کتوروب ویره جک اولسه اهل خیره معرفتیه
 تمیز ورد اولنور. اکلاشلدیغنه کوره بو عادت جزیره پک
 قدیم و عومی اولوب چونکه بوکیس طائفه سندن ماعدا بالجلله
 اهالی اسلامیه اگرچه الیوم مهر ایچون اقچه ویررلر ایسده
 بونک قاج باش بدلی اولدیغنی نکاح سندنه تصریح ایدرلر.
 دایا اهالی بی سائرلرینه کوره بیاض و متناسب الاعضا
 اولوب فقط برونلری و اغزلری براز بیوکر.

آچین و دیگر بعض ممالکده اولدیغی کبی بورنای اطه سنده
 دخی (اوران غوتان) دنیلان بیوک مایمونلر واردر. اوروپا
 لسانلرنده مستعمل اولان بو لفظ مالایو لساندن مأخوذ اولوب
 (اورانغ) انسان و (اوتان) اورمان معناسنده درکه اورمان
 آدمی دیمک اولور.

منیف پاشا

(اشیا بر احتیاج عمومی ایچنده موازنه ده درلر)

سیستمر داخلنده بولسان اجرام فلکیه نك جذب و دفع
 موازنه سنده بولندقلری کبی اشیا پینده کورینان محتاج و محتاج
 الهیت و انواع عنصریه میانده جریان ایدن غالییت و مغلویت
 خاصه لری دخی بونلری بر موازنه ده طوتار کرک اشبو موازنه
 معنویه دن و کرک عالم انفسده مودوع وقایع غریبه و اعضاتک